

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudkyň Mgr. Heleny Konečné a JUDr. Ivony Šubrtové ve věci

žalobce: **M. P.**

zastoupen Mgr. Václavem Píchou, advokátem
se sídlem v Jičíně, Sladkovského 51 – Staré Město

proti

žalované:

Vězeňská služba České republiky, Věznice Valdice
se sídlem nám. Míru 55, 507 11 Valdice

v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu spočívajícím v neposkytování vegetariánské stravy žalobci

takto:

- I. Určuje se, že zásah žalované vůči žalobci, spočívající v neposkytování vegetariánské stravy žalobci od 5. 11. 2018 do doby, než bylo žalobci fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu, tedy do 23. 11. 2018, byl nezákonný.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

I. Obsah žaloby a jejích doplnění

1. V úvodu žaloby žalobce uvedl, že je již 10 let vegetariánem, toto přesvědčení je součástí jeho reality a nemůže se ho vzdát. Vazební věznice Olomouc a žalovaná tuto skutečnost respektovaly. Dne 2. 11. 2018 mu však byla předložena k podpisu žádost o změnu stravy

na „základ“. Podpis žádosti odmítl. Dne 4. 11. 2011 mu jeden z vychovatelů v boxu na stravenky vyměnil přes žalobcovy protesty jeho vegetariánskou stravenku za základní. Od 5. 11. 2018 zmizela vegetariánská strava z jídelníčku. Žalobci byla nucena základní strava s masem, což odmítal. Žalovaná označila tento jeho postup za vyhlášení hladovky, což nebyla pravda. Veškeré pokusy o smírné řešení byly ze strany žalované podmiňovány přechodem na základní stravu. Navrhovaná řešení požíváním jen nemasitých částí jídel či zakoupením si nemasitých jídel (samozásobování) jsou dle žalobce nerealizovatelná. Zdůraznil, že za ubytování a stravu si platí, jeho kulturní a náboženské zvyklosti byly do 5. 11. 2018 žalovanou respektovány. Pokud došlo k rekonstrukci kuchyně, měla se věc s předstihem řešit a hledat řešení. Za současné situace je tak žalobce nucen hladovět, čímž dochází dle jeho názoru k diskriminaci dle čl. 3 Listiny základních práv a svobod (dále také jen „Listina“) a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále také jen „Úmluva“) a k porušení zákazu nelidského trestu a mučení dle čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy.

2. Podáním ze dne 18. 1. 2019, poté co soud k žádosti ustanovil žalobci zástupce k hájení práv v daném řízení, žalobce svoji žalobu doplnil. Předně upřesnil, že jeho podání je žalobou na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu dle § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Ač proti činnosti žalované podal stížnost, která byla vyřízena sdělením žalované – vyřízením stížnosti ze dne 7. 12. 2018, nelze považovat toto sdělení za správní rozhodnutí, proti kterému lze podat žalobu ve smyslu § 65 soudního řádu správního.
3. Ke dni podání žaloby, jakož i ke dni tohoto doplnění žaloby, byl žalobce umístěn ve věznici se zvýšenou ostrahou. Byl odsouzen do výkonu trestu odnětí svobody v délce trvání 10 let s tím, že plánovaný konec výkonu trestu by měl nastat dne 5. 3. 2026.
4. Žalovaná mu poskytovala ve výkonu trestu vegetariánskou stravu od jeho nástupu a *de facto* jeho nárok a světonázor uznávala až do dne 5. 11. 2018, kdy mu byla zaměněna proti jeho vůli stravovací karta vegetariána a nahrazena stravovací kartou základní stravy. Žalovaná tak učinila s odůvodněním, že probíhá rekonstrukce vězeňské kuchyně a nadále nelze zajišťovat vegetariánskou stravu. Na změnu stravování byl žalobce upozorněn pouhé dva dny před odebráním stravenky.
5. Vzhledem k odmítnutí běžné základní (masité) stravy byl označen za vykonávajícího hladovku, a jako s takovým je s ním nadále i zvláště zacházeno ze strany žalované, zejména mu nebyl umožněn výkon zaměstnání ve věznici.
6. Dle jeho zjištění žalovaná poskytuje zvláštní stravu jiným odsouzeným s ohledem na jejich náboženské vyznání, přičemž současně došlo k přemístění jiných odsouzených s odlišnými stravovacími návyky (s vegetariánskou, dietní stravou či stravou upravenou s ohledem na jejich náboženské vyznání) do jiných věznic, přičemž se mělo jednat o odsouzené umístěné do věznice s ostrahou či dozorem.
7. Proto se obrátil se svým podnětem na Krajské státní zastupitelství v Hradci Králové. To s odkazem na § 16 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, § 16 řádu výkonu trestu a konečně § 33 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 30/2014, uzavřelo, že nelze dovodit právní nárok odsouzených na poskytování vegetariánské stravy. Z tohoto důvodu vyhodnotilo žalobcův podnět za nedůvodný a odložilo jej bez přijetí dalších opatření.

8. Žalobce dále uvedl, že požádal celkem sedmkrát o přeložení do jiné věznice, kde by mu mohla být vegetariánská strava podávána. Přestože žalovaná sama řadu odsouzených přesunula do jiných věznic, jemu ani v jednom případě nevyhověla. Žalobci tak nezbylo než „přijmout“ islám, aby jakožto „muslim“ mohl dostat alespoň částečně modifikovanou stravu, neobsahující výrobky z masa v takové míře, jako strava základní. K tomuto přistoupil i přes skutečnost, že je praktikující křesťan.
9. I přesto žalobci dle jeho mínění vzniká újma na zdraví, kdy příjem nižších (resp. žádných) živin je pro jeho zdraví dlouhodobě ohrožující, neboť i tato „muslimská“ strava je omezena pouze co do vepřového masa. Žalobce tak v důsledku výše uvedeného sní za celý týden 1–3 obědy či večeře, v řadě případů sní pouze polévku nebo jen přílohu hlavního jídla. Má sice možnost nákupu jiného jídla, což je ale finančně náročné i s ohledem na skutečnost, že část finanční prostředků, které obdrží, je vždy použita na jeho dluhy.
10. V současné době tak žalobce v důsledku protizákonného postupu ze strany žalované přijímá minimální množství stravy, hladoví, to ovšem proti své vůli. Dá se uvažovat dle jeho názoru i o tom, že tímto jednáním žalované došlo k nepřiměřenému zpřísnění trestu odnětí svobody, který je nad rámec rozhodnutí soudu o uložení tohoto trestu ztvrzen omezením svobody vyznání, resp. stravovacích práv odsouzeného. Dle žalobce je tak tíživěji trestán než ostatní odsouzení, ač k tomuto nezavdal žádné příčiny. Tento stav nepovažuje za celkově vyhovující a v souladu s právním řádem České republiky.
11. Žalobce vyjádřil nesouhlas s odkazem žalované na § 16 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, kdy oprávněnost svého postupu odůvodňuje tak, že lze podle citovaného ustanovení při poskytování stravy limitovat požadavky odsouzených na stravu z kulturních a náboženských tradic rozsahem, v jakém to umožňuje provoz věznic. Pokud bylo v možnostech věznice do 5. 11. 2018 poskytovat vegetariánskou stravu, řadě odsouzených byl umožněn přesun do jiné věznice a současně žalovaná poskytuje i jinak upravenou stravu z náboženských důvodů, lze bez dalšího vyhovět i jeho nárokům. Příprava vegetariánské stravy přitom není po technologické stránce nikterak složitější a nákladnější proti stravě základní či oné „muslimské“.
12. Žalobce zopakoval, že považuje zásah ze strany žalované za nezákonný pro rozpor s jeho základními právy, zejména s čl. 15 a 16 Listiny základních práv a svobod.
13. Žalobce proto navrhl, aby soud uložil žalované povinnost upustit od porušování jeho práv a povinnost obnovit stav předcházející, tj. obnovit poskytování vegetariánské stravy.
14. V podání ze dne 5. 2. 2019 žalobce předložil sdělení, které mu k jeho žádosti poskytlo Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky. Z jeho obsahu plyne, že by základní strava měla zaručovat přísun energie minimálně 10.000 kJ na osobu denně, což je v jeho případě z důvodu odepření vegetariánské stravy hrubě porušováno.
15. Uvedl, že je mu v současné době poskytována základní strava, která obsahuje maso a masné výrobky, které by měly být nahrazeny sójou při stravě vegetariánské, a tímto by byl jeho energetický deficit příjmu vyrovnán, přičemž by mu mělo být poskytováno alespoň 140 g sóji denně namísto masných výrobků. Ve skutečnosti je nucen spokojit se pouze s přílohami hlavních jídel, pečivem a mléčnými výrobky, což zásadně nenaplňuje minimální stanovenou energetickou hodnotu a ohrožuje ho to na zdraví.

16. Je zařazen mezi tzv. hladovkáře, s čímž zásadně nesouhlasí, neboť hladoví, ale ne z vlastní vůle. Popsal rovněž, že se v souvislosti se svým postupem a z toho plynoucím úbytkem tělesné hmotnosti setkal s ponižujícím a neprofesionálním postupem dozorců. Za účelem prokázání této skutečnosti navrhl výslech svědků z řad odsouzených, kteří takovému jednání měli být přítomni.
17. Konečně v podání ze dne 27. 6. 2019 žalobce soudu sdělil, že nezákonný postup žalované, který žalobou napadl, byl v mezidobí odstraněn, neboť od 3. 6. 2019 byla obnovena možnost příjmu vegetariánské potravy. Žalobce však zdůraznil, že na podané žalobě trvá, ovšem s ohledem na změnu skutkové situace při změně žalobního petitu. Ten upravil tak, že navrhuje, aby soud určil, že zásah ze strany žalované spočívající v odepření vegetariánské stravy žalobci ode dne 5. 11. 2018 a trvající do dne 3. 6. 2019, byl nezákonný.

II. Vyjádření žalované k žalobě

18. V úvodu svého vyjádření odkázala žalovaná na znění § 2 odst. 1, § 9 odst. 3 a § 16 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o VTOS“), na znění § 7 odst. 1 a § 16 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 345/1999 Sb.“), na znění § 33 odst. 1 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 30/2014 o stravování ve Vězeňské službě České republiky, v platném znění (dále jen „NGŘ č. 30/2014“) a na nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 42/2015, kterým se stanoví některé podrobnosti pro umístování a přemísťování odsouzených do konkrétní věznice ve Vězeňské službě České republiky, v platném znění.
19. Ohledně skutkové stránky věci žalovaná uvedla, že žalobce dne 7. 2. 2017 požádal ředitele Věznice Valdice o poskytování „upravené“ (vegetariánské) stravy. V odůvodnění žádosti žalobce uvedl *„je to mé rozhodnutí a životní styl. Již 6 let nejím maso“*. Žádost byla ředitelem věznice odsouhlasena.
20. Dále žalobce dne 20. 11. 2018 požádal ředitele Věznice Valdice o poskytování „upravené“ (muslimské) stravy. V odůvodnění žádosti žalobce uvedl *„Jsem vegetarián, a jelikož mi není poskytována veg. strava, tak dočasně (do doby trvání rekonstrukce kuchyně) přijímám stravu muslimskou, protože je z většiny složená z vegetariánských položek“*. Žádost byla ředitelem věznice odsouhlasena.
21. Dne 2. 11. 2018 byli odsouzení na ubytovně D (kde je ubytován i žalobce) informováni o sdělení oddělení logistiky, že od pondělí 5. 11. 2018 nebude z důvodu rekonstrukce ústavní kuchyně poskytována vegetariánská strava. A že z těchto důvodů bude odsouzeným, kteří mají jiné stravovací návyky (vegetariáni), vydávána strava základní. Odsouzení byli s touto informací seznámeni prostřednictvím vychovatelů a vývěsních tabulí na ubytovně. V kontextu s tímto sdělením byli prokazatelně seznamováni i v jednotném záznamovém listu. Žalobce toto sdělení odmítl podepsat.
22. Žalobce dne 5. 11. 2018 odmítl odebrat snídani pro základní stravu a odevzdal stravenku. Tímto jednáním naplnil podmínky potřebné pro zahájení hladovky. Jako důvod uvedl, že se nemůže stravovat bez vegetariánské stravy. Vyhlášení hladovky učinil z vlastního rozhodnutí a přes učiněné pohovory s vychovatelem a dalšími odbornými zaměstnanci o možných následcích odmítání stravy v hladovce pokračoval.
23. Dne 6. 11. 2018 požádal žalobce o pohovor u ředitele věznice. V odůvodnění žádosti uvedl: *„ubírání na mých základních právech odebírání stravy“*. Dne 8. 11. 2018 provedl ředitele věznice se žalobcem pohovor, při kterém žalobci vše vysvětlil.
24. Žalobce skutečně do doby podání žaloby žádal 7x o přemístění do Věznice Mírov či Věznice Karviná (obě věznice jsou určeny k výkonu trestu v základním typu věznice se zvýšenou ostrahou) a vyjma jedné žádosti, kde uvedl jako důvod vegetariánství, byly ostatní žádosti odůvodněny snazší dostupností návštěv ze strany rodiny. Ve všech případech učiněných žádostí o přemístění byly tyto doporučeny ze strany Věznice Valdice vždy s negativním stanoviskem žádané věznice.
25. Žalovaná dále uvedla, že žalobce byl pracovníčně zařazen na střeženém pracovišti Suchánek & Warlaven, s. r. o., na které nebyl naváděn od 5. 11. 2018, tj. ode dne vyhlášení hladovky, z důvodů pracovní bezpečnostních. Ze strany žalované se jedná o eliminaci

rizik případných pracovních úrazů vzniklých v důsledku hladovění. Takto je standardně postupováno u všech odsouzených, kteří se rozhodli k odmítání stravy.

26. Žalobce v hladovce pokračoval i přes intervence odborných zaměstnanců o možných rizicích plynoucích z důsledku hladovění. Dne 3. 12. 2018 požádal vychovatele písemnou formou o zrušení hladovky s uvedením, že bude odebírat muslimskou stravu s redukcí komodit, což mu bylo umožněno. Žalobce mohl využívat i nákupu vhodných potravin ve vězeňské kantýně, což činil.
27. Žalovaná dále popsala, že ve Věznici Valdice se připravuje strava ve čtyřech základních druzích (základní, nedráždivá, vegetariánská a muslimská) a v devíti druzích léčebné výživy. Ke změně způsobu stravování došlo z důvodu neodkladné rekonstrukce ústavní kuchyně, která je prováděna za provozu věznice. Schválená kapacita věznice je 1 100 odsouzených. Od počátku rekonstrukce byla denně v omezeném provozu vyvažována strava pro cca 1 040 odsouzených. K omezení vyvažování stravy pro osoby s jinými stravovacími návyky došlo po dohodě s vedením věznice a s vědomím nadřízených orgánů - Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky a Ministerstva spravedlnosti. Technologické podmínky v ústavní kuchyni po dobu její rekonstrukce vyvažování vegetariánské stravy neumožňovaly.
28. Následně žalovaná popsala, jak byly vyřízeny stížnosti, které si v souvislosti s neposkytováním vegetariánské stravy od 5. 11. 2018 podával žalobce i jeho rodinní příslušníci. Podstatou této části vyjádření bylo sdělení, že ve všech případech bylo konstatováno, že ze strany žalované nedošlo k porušení právních předpisů (včetně závěrů pověřeného státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové).
29. Žalobce se se stížností obrátil i na veřejnou ochránkyni práv. Ta ve sdělení řediteli Věznice Valdice ze dne 28. ledna 2019 ocenila snahu věznice, která stěžovateli nabídla odebírání muslimské stravy, přičemž apelovala, aby v možné míře do ukončení rekonstrukce dále byl uzpůsoben jídelníček osobám s požadavkem vegetariánské stravy, zejména těmto odsouzeným nabídkou dle možností náhrady za masitou složku stravy (např. sýr či vejce, častěji podávané sójové maso apod.). V tomto sdělení veřejná ochránkyně práv uvedla, že stěžovatel může využít i nákupu vhodných potravin ve vězeňské kantýně.
30. Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem vyjádřila žalovaná přesvědčení, že vytýkaným postupem vůči žalobci nedošlo k nezákonnému zásahu do jeho práv, protože vůči žalobci nebyl žalovanou učiněn žádný úkon, který by jej zavázal něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, její jednání bylo zcela lege artis.
31. Žalovaná proto navrhla zamítnutí žaloby.

III. Rozsudek krajského soudu ze dne 3. 9. 2019, č. j. 30 A 9/2019-122

32. Po jednání soudu dne 3. 9. 2019, při kterém obě strany sporu v podstatě zopakovaly své argumenty obsažené v písemných podáních a zůstaly na svých stanoviscích, rozhodl krajský soud ve věci rozsudkem z téhož dne, č. j. 30 A 9/2019-122. A to tak, že žalobu zamítl, neboť ve zjištěném skutkovém stavu tvrzený nezákonný zásah neshledal. V podrobnostech odkazuje krajský soud na odůvodnění tohoto svého rozsudku.

IV. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2020, č. j. 2 As 280/2019-20

33. Na základě kasační stížnosti žalobce Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 20. 4. 2020, č. j. 2 As 280/2019-20 (dále také jen „zrušující rozsudek“), shora citovaný rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

34. Vedly jej k tomu zejména následující důvody:

„[17] V první řadě je nutné přijmout argument stěžovatele, že pokud byla žalovaná schopná připravit při rekonstrukci vězeňské kuchyně základní stravu a také muslimskou stravu, která se ve většině shoduje s přípravou vegetariánské, není zřetelné, z jakého důvodu jí rekonstrukce neumožňovala přípravu vegetariánské stravy. Krajský soud ve svém rozhodnutí nevyjádřil, z čeho vychází, pokud má za to, že rekonstrukce kuchyně opravdu přináší obtíže pro přípravu vegetariánského jídla. Z předložených spisů ani nic takového nevyplývá.

[18] I kdyby tomu tak bylo a předmětná rekonstrukce opravdu znemožnila přípravu vegetariánského jídla (například kvůli technické či logistické nemožnosti připravovat paralelně několik druhů jídel v improvizovaných podmínkách rekonstrukce kuchyně), stěží lze v daném případě považovat za přihlídnutí k přesvědčení stěžovatele nabídku základní stravy (skládající se z převážné části z masité stravy, např. paštik, párků, hovězího a vepřového masa apod.), ač doplněnou nákupem z kantýny. Žalovaná totiž mohla nabídnout stěžovateli stravu muslimskou, která poskytována byla, a jak již bylo uvedeno, se ve většině jídel shodovala s vegetariánskou, a k doplnění stravy mu mohla nabídnout jako alternativu např. onen nákup z kantýny. Tuto variantu však nabídla stěžovateli až dne 20. 11. 2018, kdy stěžovatel o muslimskou stravu zažádal, případně 23. 11. 2018, kdy mu byla strava schválena (viz Přehled událostí z vězeňského informačního systému u stěžovatele od informování o změně stravy po zrušení hladovky na č. l. 57 – 58 spisu krajského soudu). Od této doby již nebylo možno považovat žalovanou za nepřihlížející k přesvědčení stěžovatele.

[19] Zároveň je však nutné zdůraznit, že stěžovatel odmítnutím základní stravy, která byla v rozporu s jeho přesvědčením, byl, jsou-li jeho tvrzení pravdivá (to nebylo důvodu v této fázi pokračování řešení věci v řízení o kasační stížnosti zjišťovat; to bude věcí krajského soudu), označen za „hladovkáře“ a nemohl nadále chodit do zaměstnání. Tímto postupem žalovaná stěžovateli omezila možnost si obstarat finanční prostředky, a tedy i alternativní vegetariánskou stravu v kantýně.

[20] Z výše uvedených důvodů bude úkolem krajského soudu zjistit, zda rekonstrukce vězeňské kuchyně skutečně znemožnila přípravu vegetariánské stravy. Pokud by nebyly zjištěny objektivní důvody k takovému postupu vůči stěžovateli, pak by to znamenalo, že žalovaná nepřihlíдела při poskytování stravy stěžovateli k jeho přesvědčení v rozsahu, v němž jí to provoz umožňoval. Tímto by jednala v rozporu s § 16 odst. 1 věta druhá ZVTOS, tedy by během rekonstrukce kuchyně (od 5. 11. 2018 do 3. 6. 2019) nezákonně zasáhla do stěžovatelova práva na přihlídnutí k jeho přesvědčení při poskytování stravy. Pokud by krajský soud zjistil, že rekonstrukce neumožnila poskytovat stěžovateli vegetariánskou stravu, pak je s ohledem na možnosti poskytovat muslimskou stravu nutno určit, že nezákonný zásah trval ode dne neposkytování vegetariánské stravy (od 5. 11. 2018) do doby, než stěžovateli bylo fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu (do 20., případně 23. 11. 2018).“

V. Řízení před krajským soudem po vrácení věci

35. Po vrácení věci k dalšímu řízení se ve věci v reakci na obsah zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu jako první vyjádřila žalovaná v podání ze dne 28. 5. 2020.

V něm nejprve popsala rozsah rekonstrukce ústavní kuchyně, která probíhala od října 2018 do srpna 2019. Ta se uskutečnila při plném provozu věznice, došlo pouze k přemístění asi 40 odsouzených odebírajících vegetariánskou stravu do jiných věznic. Vařila se pouze základní strava, muslimská strava, lékařem předepsané diety a po celou dobu rekonstrukce byly vydávány odsouzeným studené večeře.

36. Žalovaná opakovaně uvedla, že odsouzení byli s touto skutečností včas seznámeni, žalobce odmítl toto sdělení podepsat. Dne 5. 11. 2018 pak odmítl odebrat snídani pro základní stravu a odevzdal stravenku. Tímto jednáním naplnil podmínky pro zahájení hladovky, vymezené v § 3 písm. b), § 4 odst. 1 a § 5 odst. 1 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 26/1999 (dále také je „NGŘ č. 26/1999“). Proto začalo být s žalobcem jednáno jako s hladovkářem. Přes následujících zhruba 25 pohovorů mezi žalobcem a pracovníky žalované požádal žalobce až dne 20. 11. 2018 o poskytování muslimské stravy. Ředitel žalované žádosti dne 23. 11. 2020 vyhověl. Fakticky pak žalobce požádal o odběr muslimské stravy až dne 3. 12. 2018. Využíval také nákupy ve vězeňské kantýně. Od 5. 11. 2018 přestal být z bezpečnostních důvodů naváděn na pracoviště, kde byl pracovně zařazen. Dne 4. 12. 2018 z něho byl vyřazen.
37. Dále žalovaná vyjádřila nesouhlas se závěrem Nejvyššího správního soudu, že žalobce omezila vyřazením z pracoviště v možnosti obstarat si finanční prostředky a v důsledku toho i v možnosti obstarat si vegetariánskou stravu v kantýně. V návaznosti na to vyčetla, kolik peněz a na jaké podúcty žalobce obdržel v období zhruba od poloviny října 2018 do Vánoc téhož roku a kolikrát v tomto období nakupoval ve vězeňské kantýně.
38. S odkazem na § 53 a 54 vyhlášky č. 345/1999 Sb. dále uvedla, že pro zajišťování vnitřní bezpečnosti v oddělení s vysokým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou a zajišťování vnitřní bezpečnosti ve věznici se zvýšenou ostrahou platí přísnější pravidla. Aby mohla rekonstrukce ústavní kuchyně proběhnout, musela žalovaná přijmout mimořádná opatření k zajištění vnitřní bezpečnosti věznice a opatření k zajištění provozu ústavní kuchyně s ohledem na provádění prací, pohyb odsouzených provádějících přípravné a pomocné stavební práce a pohyb pracovníků firem provádějících rekonstrukční a montážní práce. Po dobu rekonstrukce ústavní kuchyně tak musela postupně oddělovat prostory, kde se připravovala a vydávala strava pro odsouzené od prostor, kde se prováděla rekonstrukce. Musela také zamezit styku odsouzených pracovně zařazených v ústavní kuchyni (kuchařů) od ostatních osob provádějících rekonstrukci.
39. Před rekonstrukcí připravovala ústavní kuchyně pro odsouzené stravu ve čtyřech základních druzích (základní, nedráždivá, vegetariánská a muslimská) a v devíti druzích léčebné výživy. V té době měla schválenou kapacitu 1 100 odsouzených. Od počátku rekonstrukce připravovala jídlo zhruba pro 1 040 odsouzených. Asi 40 odsouzených přebírajících vegetariánskou stravu bylo přemístěno do jiných věznic, byl omezen příjem nově odsouzených. K omezení přípravy stravy pro osoby s jinými stravovacími návyky došlo s vědomím nadřízených orgánů, tedy Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky. Technologické podmínky po dobu rekonstrukce ústavní kuchyně přípravu vegetariánské stravy neumožňovaly. Žalovaná proto setrvala na názoru, že svým postupem vůči žalobci se nezákonného zásahu nedopustila.
40. Na uvedené vyjádření žalované zareagoval žalobce replikou ze dne 4. 9. 2020. Dle něho žalovaná blíže nevysvětlila, v čem spočívala ona nemožnost přípravy vegetariánské stravy. Vybavení, technologie postupu, suroviny a další komponenty jsou totožné či

srovnatelné jak pro stravu vegetariánskou, tak muslimskou. Z popisu postupu prací, jak činí žalovaná, nelze dovodit, ve kterých momentech rekonstrukce bylo možné připravovat pouze masité pokrmy, resp., nebylo možné realizovat stravu vegetariánskou. Současně se žalovaná v žádném rozsahu nevyslovila k otázce, proč nenabídla žalobci stravu muslimskou, která svým složením je přeci jenom blíže stravě vegetariánské a bez dalšího mu přidělila stravu základní. O muslimskou stravu si následně musel žalobce požádat sám a skrze skutečnost, že je praktikující křesťanský katolík, tedy mu fakticky již nezbylo než přijmout stravu muslimskou nebo hladovět.

41. Žalobci dále nebylo zřejmé, proč bylo z důvodu rekonstrukce kuchyně a pozastavení přípravy vegetariánské stravy 40 vězňů přesunuto do jiných zařízení, která jim vegetariánskou stravu poskytovala, a v jeho případě k takovému kroku nedošlo.
42. Dané pohovory proběhly, ale k řešení nastalé situace nevedly. Žalobce opakovaně vysvětloval žalované důvod odepření běžné stravy (tedy že jeho přesvědčením je vegetariánství a je s tímto v zásadním rozporu přijímat masité pokrmy) a současně žádal o přijetí některého z možných alternativ řešení (předně navrhoval přesunutí do jiného zařízení, to však s ohledem na fakt, že z totožných důvodů bylo 40 vězňů před rekonstrukcí věznice takto přesunuto). Žalovaná neváhala vést další a další pohovory, ale nijak nereagovala na skutečnost, že odpírala žalobci vegetariánskou stravu, nezajistila dostačující alternativu, ani přesun žalobce do jiné věznice, jak učinila v případě jiných vězňů.
43. Žalobce nesouhlasil rovněž s argumentací žalované ohledně pohybů na jeho účtu, kdy podle ní částky okolo jednoho tisíce korun na měsíc měly umožnit žalobci náhradu za odepřenou vegetariánskou stravu. Pokud by si měl stravu zajišťovat jenom přes kantýnu, jistě mu tato částka nestačila. Navíc z částek uváděných žalovanou je zřejmé, že u něho k poklesu příjmů v důsledku vyřazení z pracoviště došlo, a výraznému. I v případě, kdyby finanční prostředky na účtu žalobci dostačovaly k zajištění vegetariánské stravy, stále by zde existovalo znevýhodnění způsobené libovolným postupem ze strany žalované vůči ostatním vězňům, kterým jejich žádaná strava byla přidělována, a tak si mohli opatřovat (namísto jídla) nějaký jiný nadstandard, mohli šetřit či splácet škodu, která jejich činností na svobodě mohla vzniknout.
44. Žalovaná svým jednáním žalobce dle jeho přesvědčení poškodila nejen na právech plynoucích z jeho vyznání (trpěl hlady, musel vážit hodnotu svého přesvědčení a zdravotních rizik spojených s nepřijímáním potravy nevegetariánské), ale i v jeho základním právu na získávání prostředků pro své životní potřeby prací a na přístup k ní.
45. Proto setrval na návrhu, aby krajský soud určil, že zásah ze strany žalované spočívající v odepření vegetariánské stravy žalobci ode dne 5. 11. 2018 trvající do dne 3. 6. 2019 byl nezákonný.
46. Žalovaná v duplice ze dne 1. 10. 2020 toliko sdělila, že ani vzhledem k obsahu repliky žalobce nemá důvod na svém názoru o nedůvodnosti podané žaloby co měnit.

VI. Jednání soudu dne 13. 10. 2020

47. Při jednání soudu položil krajský soud pověřenému pracovníkovi žalované celou řadu otázek. Z odpovědí na ně vybírá následující:

48. Pověřený pracovník žalované uvedl, že žalobce poté, co odmítl dne 5. 11. 2018 nabídnutou základní stravu, byl považován v souladu s nařízeními vězeňské služby za hladovkáře. Byla s ním vedena řada pohovorů, jejichž výsledkem byla skutečnost, že žalobce dne 20. 11. 2018 požádal o poskytnutí muslimské stravy. Současně si žalobce v té době stěžoval u státního zástupce i veřejné ochránkyně práv. Je možné, že mu muslimská strava byla nabídnuta již v průběhu shora zmíněných pohovorů, ale žádný doklad o tom žalovaná nemá.
49. Žalovaná odsouhlasila shora uvedenou žádost žalobce dne 23. 11. 2018, jak plyne z obsahu přílohy žalované na č. l. 57. K vlastnímu výdaji muslimské stravy žalobci došlo k jeho žádosti až 3. 12. 2018.
50. Před zahájením rekonstrukce kuchyně bylo přeřazeno do jiných věznic zhruba 40 odsouzených, kteří přebírali vegetariánskou stravu. Ve Věznici Valdice zbylo kolem 15 odsouzených, kteří přebírali vegetariánskou stravu a jejichž přeřazení se nepodařilo realizovat. U žalobce to bylo proto, že byl ve věznici se zvýšenou ostrahou, jako varianta přeřazení tedy přicházela v úvahu pouze Věznice Mírov. Všichni ostatní odsouzení, kteří přebírali do té doby vegetariánskou stravu, souhlasili s přebíráním stravy základní. Pouze žalobce nikoliv.
51. Před zahájením rekonstrukce bylo ve Věznici Valdice asi 55 odsouzených, kteří požívali vegetariánskou stravu (zhruba 40 jich bylo přeřazeno, zhruba 15 jich ve Valdicích zůstalo), poživatelů muslimské stravy bylo v tu dobu ve Věznici Valdice něco málo přes 100. V případě vegetariánů se jednalo převážně o vězně české národnosti. S ohledem na různé organizační a bezpečnostní zásady, které je nutno dodržovat při hromadném výdaji stravy, bylo ze strany Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky rozhodnuto, že po dobu rekonstrukce kuchyně, bude podávána muslimská strava a nebude podávána strava vegetariánská. Vegetariáni totiž v té době tvořili v podstatě nejmenší skupinu ohledně základních druhů podávaných strav.
52. Dále pověřený pracovník žalované sdělil, že po celou dobu rekonstrukce ústavní kuchyně byla vždy její část (zhruba 1/3) mimo provoz, což právě znemožňovalo, aby byly připravovány všechny druhy strav, jako tomu bylo před rekonstrukcí. Poukázal na to, že tuto skutečnost dokládal i fotodokumentací připojenou k jeho vyjádření ze dne 28. 5. 2020 (č. l. 153-156 spisu).
53. K dotazu soudu, proč nemohla kuchyně připravovat i vegetariánskou stravu, ačkoliv připravovala stranu muslimskou, jejíž součástí je navíc příprava hovězího masa, pověřený pracovník žalované konstatoval, že pro každý druh stravy jsou stanoveny pevné normy a každý druh stravy musí být připravován odděleně. Splnění těchto požadavků rekonstrukce kuchyně neumožňovala. Dodal, že je nutno přihlédnout také k tomu, že objekt kuchyně se nachází v historické části věznice, což kladlo i zvýšené nároky na organizační průběh celé rekonstrukce, neboť se jednalo opravdu o její generální rekonstrukci provedenou po mnoha letech.
54. Zástupce žalobce k tomu uvedl, že žalobce nerozporuje nutnost rekonstrukce kuchyně. Pokud Nejvyšší správní soud konstatoval, že zásah byl nezákonný nepochybně do 23. 11. 2018, pak žalobce je spíše toho názoru, že tento nezákonný zásah trval až do 3. 12. 2018, kdy mu začala být muslimská strava skutečně fakticky vydávána. Zdůraznil, že tím, že odmítl základní stravu, nechtěl vyjádřit to, že nebude jíst vůbec, ale že odmítá jíst masitou stravu. Nechtěl tedy přejít do režimu hladovkáře, kam jej zařadila žalovaná.

Nezbylo mu tedy nakonec nic jiného, než požádat o muslimskou stravu. Ta mu začala ale být fakticky vydávána až 3. 12. 2018.

55. Dle zástupce žalobce si žalovaná nemohla vybrat, který světonázor či náboženské přesvědčení bude respektovat a které nikoliv, tedy jestli přestane poskytovat například stravu muslimskou, vegetariánskou nebo jinou. Není podle něj rozhodné, že před zahájením rekonstrukce pobývalo ve věznici více muslimů, než vegetariánů. Ostatně, jestliže byl žalobce jediný, kdo požadoval vegetariánskou stravu, mělo mu být vyhověno. Technologie přípravy muslimské stravy a stravy vegetariánské je totiž velmi podobná.
56. Žalobci tak nezbylo nic jiného, než přijmout muslimskou stravu, neměl ani dostatek peněz na nákupy v kantýně, aby si mohl kupovat nemasité pokrmy, což bylo důsledkem skutečnosti, že jako hladovkář přestal být naváděn do zaměstnání.
57. K dotazu soudu, proč žalobce neodebíral muslimskou stravu již minimálně od 24. 11. 2018, zástupce žalobce uvedl, že žalobce byl nadále považován za hladovkáře, a proto musel ještě podat žádost o zrušení hladovky. Protože tuto žádost podat odmítal až do 3. 12. 2018, nebyla mu v tomto období strava podávána.
58. K dotazu soudu, jak to bylo s odběrem stravy od 24. 11. 2018 do 3. 12. 2018, pověřený pracovník žalované ozřejmil, že pokud byla žalobci dne 23. 11. 2018 schválena muslimská strava, tak mu také byla od 24. 11. 2018 kuchyní připravována. Bylo na žalobci, zda na dotaz dozorce takto připravenou stravu odebere, či nikoliv. Žalobce to však odmítal, jak je uvedeno ze záznamů vězeňského informačního systému (č. l. 57). Pokud je v tomto záznamu uvedeno, že dne 3. 12. 2018 žádal žalobce o zrušení hladovky písemnou formou vychovatele, pak to podle něho není přesné, protože žádná taková oficiální žádost se nepodává. Hladovka je zrušena tím, že k dotazu dozorce, zda si odebere stravu, vězeň sdělí, že ano a stravu si převezme. Vychovatel potom následně celou záležitost zúraduje s tím, že tuto skutečnost oznámí i lékaři, který si v některých případech odsouzeného předvolá k prohlídce. Tento postup je upraven v NGR č. 26/99 (zejména v § 12).
59. Zástupce žalobce reagoval tím, že z toho, jak jej informoval žalobce, plyne, že při pohovorech s vychovateli se snažil o to, dohodnout se na nějakém alternativním poskytování stravy, ale nebylo mu to umožněno, vždy mu bylo sděleno, ať neblbne a přejde na stravu základní. Podle něj žalovaná neunesla důkazní břemeno ohledně tvrzení, že nemohla žalobci připravovat vegetariánskou stravu.
60. Pověřený pracovník žalované ještě dodal, že s ohledem na to, že žalobce byl posuzován jako hladovkář, nemohl být naváděn na práci, a dne 4. 12. 2018 z ní byl vyřazen. Poté, co začal odbírat muslimskou stravu, o zařazení do práce už nepožádal a zaměřil se na to, aby byl přemístěn do Věznice Mírov.
61. Žalobce ani žalovaná žádné návrhy na doplnění dokazování nevznesli a setrvali na svých předchozích procesních návrzích.

VII. Skutkové a právní závěry krajského soudu

62. Krajský soud poté posoudil důvodnost žaloby v mezích žalobních bodů v řízení podle části třetí hlavy první a druhé dílu třetího s. ř. s. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době zásahu (§ 87 odst. 1 s. ř. s.; věta za středníkem). O věci usoudil následovně.
63. Pokud jde o skutkový stav věci, není o něm mezi účastníky řízení výraznějšího sporu. Přesto považuje krajský soud za vhodné jej zrekapitulovat.
64. Dne 2. 11. 2018 byl žalobce ze strany pracovníků žalované informován, že od pondělí 5. 11. 2018 nebude z důvodu rekonstrukce ústavní kuchyně poskytována vegetariánská strava. Současně mu bylo oznámeno, že mu bude poskytována strava základní. Žalobce sice odmítl toto seznámení podepsat, nikdy ale nepopřel, že se tak stalo. Dne 5. 11. 2018 odmítl odebrat snídani stravy základní a odevzdal stravenku. Jako důvod uvedl, že se nemůže stravovat bez vegetariánské stravy. S ohledem na interní předpisy (§ 3 písm. b), § 4 odst. 1 a § 5 odst. 1 NGR č. 26/1999) jej proto žalovaná začala považovat za tzv. hladovkáře. Z toho důvodu přestal být žalobce naváděn na pracoviště, na které byl do té doby zařazen.
65. Ze záznamu o zahájení hladovky (čl. 56), jakož i z Přehledu událostí z vězeňského informačního systému (čl. 57-58) plyne, že poté byla se žalobcem uskutečněna ze strany příslušných pracovníků žalované celá řada pohovorů, ovšem výsledkem vždy bylo, že žalobce setrval na držení hladovky. Např. z obsahu pohovoru dne 9. 11. 2018 vyplynulo sdělení žalobce, že hladovku nedrží, pouze odmítá přijímat stravu obsahující živočišné (masové) produkty. Dostalo se mu opětovného vysvětlení, že s ohledem na rekonstrukci ústavní kuchyně mu až do jejího ukončení vegetariánská strava být poskytována nemůže. Žalobce proto nadále stravu neodebíral.
66. Již 6. 11. 2018 podal žalobce žádost o přeražení do Věznice Mírov. Z obsahu předloženého spisu plyne, že těchto žádostí podal v následujícím období několik, ať přímo on nebo se připojil k žádosti svých rodinných příslušníků (viz čl. 60-75). Obecně lze shrnout, že žalovaná od samého počátku vyhovění této žádosti doporučovala, důvodem nepřeložení žalobce byl toliko nesouhlasný postoj Věznice Mírov.
67. Dne 20. 11. 2018 žalobce podal žádost o poskytování muslimské stravy s odůvodněním, že je vegetarián a jelikož mu není poskytnuta vegetariánská strava, přijímá do doby ukončení rekonstrukce kuchyně stravu muslimskou, protože je z většiny složená z vegetariánských položek (čl. 54). Z již citovaného Přehledu událostí z vězeňského informačního systému plyne, že dne 23. 11. 2018 byl žalobce seznámen s tím, že jeho žádost byla schválena. Tuto skutečnost žalobce nikterak nepopírá. Z tohoto podkladu rovněž plyne, že žalobce stravu nadále (přes řadu dalších pohovorů a opakování, že jeho žádosti o muslimskou stravu bylo vyhověno) odmítal. Teprve záznam ze dne 3. 12. 2012 obsahuje informaci, že žalobce požádal písemnou formou vychovatele o zrušení hladovky. To mělo být následně potvrzeno u lékaře. Žalobce uvedl, že bude odebírat muslimskou stravu a z ní si něco vegetariánského vybere. Dne 4. 12. 2018 byl žalobce vyřazen z pracoviště, kam byl do té doby zařazen. Ode dne 3. 6. 2019, kdy začala ústavní kuchyně poskytovat stravu v původním rozsahu, pak začal žalobce přebírat zase stravu vegetariánskou.

68. Tyto skutečnosti žalobce v zásadě nerozporuje, při jednání soudu dne 13. 10. 2020 jeho zástupce pouze uvedl, že již v průběhu pohovorů s pracovníky žalované se žalobce snažil dohodnout o nějakém alternativním poskytování stravy, ale vždy mu bylo řečeno, že musí přejít na stravu základní.
69. Pokud je o právní posouzení věci, aplikoval při něm krajský soud zejména ustanovení následujících právních předpisů a interních normativních aktů žalované:
70. Dle § 82 s. ř. s. „Každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.“
71. Podle čl. 15 odst. 1 Listiny základních práv a svobod svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena.
72. Podle čl. 9 odst. 1 a 2 EÚLP každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů. Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
73. Podle § 2 odst. 1 zákona o VTOS „trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti.“ Podle odst. 2 téhož ustanovení „se s odsouzenými ve výkonu trestu musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.“
74. Podle § 16 odst. 1 téhož zákona se „odsouzeným se poskytuje pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají požadavku udržení zdraví a přibližují k jeho zdravotnímu stavu, věku a obtížnosti vykonávané práce. V rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice, se přitom přibližují k požadavkům kulturních a náboženských tradic odsouzených.“
75. Podle § 16 vyhlášky č. 345/1999 Sb. „se odsouzenému, který vzhledem ke svému založení nebo přesvědčení nechce akceptovat běžné stravovací zvyklosti, se umožní pořizovat na vlastní náklady doplňkovou stravu, umožní-li to podmínky ve věznici. Pokud je odsouzenému přiznána léčebná výživa, nesmí s ní být doplňková strava v rozporu.“
76. Dle § 33 shora již citovaného NGŘ č. 30/2014 „stravováním vězněných osob s jinými stravovacími návyky se rozumí stravování pro osoby, jejichž kulturní a náboženské tradice neumožňují konzumovat běžnou stravu.“ Podle odst. 2 této normy „Osobám s jinými stravovacími návyky nebo osobám, které odmítají akceptovat běžné stravovací zvyklosti, může být poskytnuta strava, která není v rozporu s jejich vírou (založením, přesvědčením), na základě písemné žádosti těchto osob podané řediteli věznice a jen v případě, umožní-li to podmínky věznice. Pokud je ošetřujícím lékařem přiznána léčebná výživa, může být strava respektující jiné stravovací návyky poskytnuta pouze za předpokladu, že její charakter nebo

obsah není na základě písemného vyjádření nutričního terapeuta v rozporu s příslušnou léčebnou výživou stanovenou na základě indikace ošetřujícího lékaře.“ Podle odst. 3 téhož ustanovení se „podmínkami věznice se ve smyslu odstavce 2 rozumí

a) vybavení kuchyně vhodným technologickým zařízením,

b) kvalifikace personálu,

c) dostupnost odpovídajících surovin,

d) zajištění zdravotní nezávadnosti připravované stravy.“

77. Dle § 12 NGR č. 26/99 „Oznámí-li účastník hladovky své rozhodnutí o ukončení hladovky, zaznamená lékař tuto skutečnost do dekurzu s uvedením data a hodiny ukončení hladovky. Záznam musí být výrazně označen slovy „Ukončení hladovky“.

78. Krajský soud rovněž zohlednil, že zde existuje konstantní judikatura Evropského soudu pro lidská práva, v níž tento soud hledal odpověď na otázku, co je chráněno čl. 9 Úmluvy. Výsledkem je závěr, že svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání se netýká pouze náboženského přesvědčení v užším slova smyslu, ale i světonázoru, nahlížení na svět či přesvědčení jako takového, pokud splňují určité podmínky. A to aby dosahovaly určité míry přesvědčivosti, vážnosti, soudržnosti a důležitosti (viz např. rozsudek ze dne 6. 11. 2008 – věc Leela Förderkreis e. V. a další proti Německu). Zásady vegetariánské stravy pak takovým uceleným přesvědčením jsou. Nutno zdůraznit, že v posuzované věci nešlo ze strany žalobce o postup účelový či evidentně smyšlený. Je nepochybné, že žalobce se řídil zásadami vegetariánství již před nástupem trestu odnětí svobody.

79. Krajský soud vzal v úvahu i rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 12. 2010 – věc Jakobski proti Polsku. V něm šlo o situaci, kdy se odsouzený domáhal toho, aby mu věznice připravovala vegetariánské jídlo, které bylo v souladu s jeho náboženským přesvědčením (buddhismus). Soud v tomto případě uzavřel, že požadovaná strava nevyžaduje, aby bylo jídlo připravováno, vařeno či servírováno předepsaným způsobem, ani nevyžaduje žádné zvláštní výrobky. Věznice tak měla alespoň nabídnout jiný způsob stravování a s odsouzeným se zkusit dohodnout, aby se podařilo najít spravedlivou rovnováhu mezi zájmy věznice a zájmy odsouzeného.

80. V duchu uvedeného závěru rozhodl i Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 10. 4. 1998, sp. zn. II. ÚS 227/97, a to v případě osoby nacházející se ve vazební věznici, vyznávající židovské náboženství a požadující košer stravu. Ústavní soud dospěl k závěru, že věznice nezasáhla do žádného z ústavně garantovaných práv této osoby, pokud zajistila, že si sama může obstarat požadovanou stravu zvenku. Nebylo tedy povinností věznice, aby košer stravu zajišťovala ve své režii, neboť dle názoru Ústavního soudu svoboda vyznání jako taková obecně nevyžaduje pozitivní plnění ze strany státu.

81. Nejvyšší správní soud pak k dané problematice v odůvodnění svého rozsudku ze dne 20. 4. 2020, č. j. 2 As 280/2019-20, uvedl:

„[15] Ústavně zaručené právo jednotlivce na svobodu myšlení je samo o sobě neomezitelné (čl. 15 Listiny, čl. 9 EÚLP). Pokud jednatel zastává určité subjektivní přesvědčení o způsob života, např. vegetariánství (k ochraně vegetariánství spadajícího pod čl. 9 EÚLP viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 5. 2011, č. j. 2 Aps 3/2010 - 112), stát se musí obecně zdržet jakýchkoliv zásahů do něj.

[16] Pokud se však jednotlivec rozhodne toto své přesvědčení projevoval navenek, např. požíváním bezmasé stravy, uvedené projevy již absolutně, tedy vždy a všude, chráněny nejsou. Mohou totiž podléhat omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných (čl. 9 odst. 2 EÚLP). Tak tomu je například v případě osob omezených na svobodu. Ty s ohledem na jejich situaci jsou logicky omezené i v jiných ústavně zaručených právech, např. ve stravování v souladu se svým přesvědčením. Podle § 16 odst. 1 věta druhá ZVTOS je zajištěno odsouzenému, v rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice, právo na přiblížení k jeho kulturním a náboženským tradicím při poskytování stravy. Vězeňská služba má tedy učinit vše, co je v jejích rozumných možnostech, aby i v těchto podmínkách mohl jednotlivec žít v souladu se svým přesvědčením. Jinak řečeno, vězeň nemá absolutní právo na poskytnutí vegetariánské stravy vězeňskou službou, ale není ani na libovůli vězeňské služby, zda vegetariánskou stravu vězni poskytne. Ta má takovou stravu poskytnout v rozsahu, v jakém to umožňuje její provoz. Pokud věznice sama nemůže připravit vegetariánskou stravu, má nabídnout vězni alternativy, na základě nichž si může tuto stravu obstarat (např. jejím nákupem v kantýně, případně dovozem zvenčí). Věznice má hledat rozumné možnosti jak vězni v co možná největší míře vyhovět; na druhé straně však nelze pod záminkou svobody svědomí využívat práva požadovat vegetariánskou stravu k získání neoprávněných výhod (například lepší stravy, než jaké je poskytována jiným vězňům, přeložení do jiné věznice apod.). Je třeba v těchto případech hledat a nalézt spravedlivou rovnováhu mezi zájmy věznice a ostatních odsouzených a zvláštními zájmy toho, kdo se chce stravovat vegetariánsky. Takový přístup je ostatně i v souladu s principy vyjádřenými v obdobných případech Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 5. 5. 2011, č. j. 2 Aps 3/2010 - 112), Ústavního soudu (usnesení ze dne 10. 4. 1998, sp. zn. II. ÚS 227/97) i ESLP (rozhodnutí ze dne 7. 12. 2010, Jakóbski proti Polsku, stížnost č. 18429/06).“

82. Před samotným věcným posouzením případu krajský soud nejprve přezkoumal aktivní i pasivní legitimaci ve smyslu § 82 a § 83 s. ř. s. a přípustnost žaloby. Aktivní legitimace dle § 82 s. ř. s. svědčí každému, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech zásahem správního orgánu; určující skutečností pro vyslovení závěru o existenci aktivní legitimace na straně žalobce je tedy fakt tvrzení přímého zkrácení na právech zásahem správního orgánu, nikoli skutečnost, že k přímému zásahu do práv žalobce skutečně došlo (to je již otázkou pro posouzení žaloby v meritu).
83. Pokud jde o legitimaci pasivní, ustanovení § 83 s. ř. s. stanoví, že žalovaným je správní orgán, který podle žalobního tvrzení provedl zásah. O identifikaci žalované není v souzené věci sporu, rozporována nebyla ani skutečnost, že v dané věci jí přináleželo postavení správního orgánu.
84. Co se týče podmínky včasnosti žaloby, vyplývající z § 84 odst. 1 s. ř. s., je i tato splněna. Žaloba byla totiž podána (15. 11. 2018) ve lhůtě dvou měsíců ode dne (5. 11. 2018), kdy žalobci přestala být žalovanou poskytována vegetariánská strava. Tedy ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o tvrzeném nezákonném zásahu.
85. Současně je zřejmé, že žalobce neměl proti tomuto zásahu žalované bezprostředně k dispozici žádný prostředek ochrany ve smyslu § 85 s. ř. s.
86. Krajský soud dále konstatuje, že žalobce ve shodě s judikatorními závěry správních soudů (krajský soud odkazuje zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2014, č. j. 1 Afs 60/2014-48; všechna rozhodnutí správních soudů citovaná v tomto

rozsudku jsou přístupná na www.nssoud.cz) upravil správně žalobní petit, pokud za situace, kdy po podání žaloby došlo k ukončení tvrzeného nezákonného zásahu, se domáhá deklarace nezákonnosti předmětného jednání žalované.

87. Vázán právními závěry obsaženými ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu tak krajský soud přistoupil k posouzení, zda lze dát za pravdu žalobci v tom, že žalovaná jednala v rozporu s § 16 odst. 1 větou druhou zákona o VTOS tím, že nezákonně zasáhla do jeho práva na přihlédnutí k jeho přesvědčení při poskytování stravy, pokud mu od 5. 11. 2018 do 3. 6. 2019 neumožnila odebírat vegetariánskou stravu. Nejvyšší správní soud připustil, že taková situace mohla nastat například kvůli technické či logistické nemožnosti připravovat paralelně několik druhů jídel v improvizovaných podmínkách rekonstrukce ústavní kuchyně. V době svého rozhodování však neměl tuto skutečnost z obsahu soudního spisu za prokázanou.
88. Po vrácení věci k dalšímu řízení se žalovaná na tuto skutečnost zaměřila a ve svém vyjádření ze dne 28. 5. 2020 podrobně popsala, jak rekonstrukce ústavní kuchyně probíhala, v jakých etapách a jaké konkrétní stavební či jiné práce ta která fáze rekonstrukce obnášela. V podrobnostech odkazuje krajský soud na obsah tohoto podání žalované. Přílohou toho vyjádření pak byla rozsáhlá fotodokumentace, zachycující povětšinou stav jednotlivých částí ústavní kuchyně před a po rekonstrukci, která jeho obsah potvrzuje.
89. K dané problematice se pak podrobně vyjádřil pověřený pracovník žalované při jednání soudu dne 13. 10. 2020, kdy byl podroben mnoha dotazům ze strany krajského soudu, neboť ke zjištění, zda rekonstrukce ústavní kuchyně skutečně znemožnila přípravu vegetariánské stravy, jej zavázal Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku.
90. V podrobnostech jsou informace poskytnuté pověřeným pracovníkem žalované zachyceny již shora (v části VI.). Krajský soud tedy již zdůrazňuje pouze ty, které považuje za relevantní pro posouzení nastolené otázky.
91. Před zahájením rekonstrukce bylo ve Věznici Valdice asi 55 odsouzených, kteří přebírali vegetariánskou stravu (zhruba 40 jich bylo preventivně přeřazeno do jiných věznic, zhruba 15 jich ve Valdicích z důvodu nemožnosti jejich přeřazení do jiných věznic zůstalo), poživatelů muslimské stravy bylo v tu dobu ve Věznici Valdice něco málo přes 100. V případě vegetariánů se jednalo převážně o vězně české národnosti. S ohledem na různé organizační a bezpečnostní zásady, které je nutno dodržovat při hromadném výdeji stravy, bylo ze strany Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky rozhodnuto, že po dobu rekonstrukce kuchyně bude podávána muslimská strava a nebude podávána strava vegetariánská. Vegetariáni totiž v té době tvořili v podstatě nejmenší skupinu ohledně základních druhů podávaných strav, většina z nich byla české národnosti.
92. Ve Věznici Valdice zbylo kolem 15 odsouzených, kteří přebírali vegetariánskou stravu a jejichž přeřazení se nepodařilo realizovat. U žalobce to bylo proto, že byl umístěn ve věznici se zvýšenou ostrahou, jako varianta přeřazení tedy přicházela v úvahu pouze Věznice Mírov. Všichni ostatní odsouzení, kteří přebírali do té doby vegetariánskou stravu, souhlasili s přebíráním stravy základní. Pouze žalobce nikoliv.
93. Po celou dobu rekonstrukce ústavní kuchyně byla vždy její část (zhruba 1/3) mimo provoz, což právě znemožňovalo, aby byly připravovány všechny druhy strav, jako

tomu bylo před rekonstrukcí. Pro každý druh stravy jsou stanoveny pevné normy a každý druh stravy musí být připravován odděleně. Splnění všech těchto požadavků rekonstrukce kuchyně neumožňovala.

94. Tvrděním žalované obsaženým v jejím vyjádření ze dne 28. 5. 2020, jakož u shora uvedeným tvrzením učiněným při jednání soudu dne 13. 10. 2020, neměl krajský soud důvod nevěřit. Potvrzovala je i žalovanou doložená fotodokumentace (č. l. 153-156 spisu).
95. Je zřejmé, že se jednalo o skutečně generální rekonstrukci celé ústavní kuchyně, navíc v původním historickém klášterním objektu, která s ohledem na svůj rozsah a skutečnost, že žalovaná zajišťuje provoz obou základních typů věznic, které se liší způsobem vnějšího střežení, zajištěním bezpečnosti a režimem výkonu trestu (věznice s ostrahou v oddělení s vysokým stupněm zabezpečení a věznice se zvýšenou ostrahou), představovala značný logistický a provozní problém.
96. Je rovněž zřejmé, že jak žalovaná, tak Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky (investor stavby), si již před zahájením rekonstrukce byly dobře vědomy, že s ohledem na shora uvedené nebude v silách žalované, aby po dobu rekonstrukce zajišťovala pro odsouzené stravu v plném rozsahu (čtyři základní druhy stravy a devět druhů léčebné výživy). Tedy, že nebude možné, s ohledem na příslušné normy platné pro přípravu té které stravy a s ohledem na skutečnost, že každý druh stravy je z toho důvodu nutno připravovat samostatně, připravovat paralelně všechny původně poskytované druhy jídel. Za logické pak považuje krajský soud rozhodnutí, že nebude poskytován ten základní druh stravy, který odebírá nejméně zájemců, pokud to umožňovalo po dobu rekonstrukce přípravu ostatních základních druhů stravy. O promyšleném postupu žalované v tomto směru svědčí i skutečnost, že preventivně přemístila ty odsouzené, kteří přebírali vegetariánskou stravu do jiných věznic, byť to nebylo možné u všech. Volba žalované ohledně vyřazení vegetariánské stravy z nabídky ústavní kuchyně tak evidentně byla vedena snahou, aby se toto omezení dotklo co nejmenšího počtu osob. V případě vyřazení jiného druhu stravy z nabídky by se počet odsouzených, jichž by se opatření s tím spojená dotkla, výrazně navýšil (odsouzených odebírajících muslimskou stravu bylo ve Věznici Valdice více jak 100).
97. Na rozdíl od žalobce tak krajský soud dospěl k závěru, že žalovaná unesla důkazní břemeno ohledně tvrzení, že po dobu od 5. 11. 2018 do 3. 6. 2019 představovala probíhající rekonstrukce ústavní kuchyně objektivní překážku, která znemožnila žalované přípravu vegetariánské stravy.
98. Je pravdou, že muslimská strava v celé řadě svých položek vyhovuje i požadavkům stravy vegetariánské. Nejedná se však o stravy totožné. O tom svědčí i skutečnost, že před rekonstrukcí ústavní kuchyně i po ní jsou obě označeny jako odlišné základní druhy poskytované stravy. A pro jejich přípravu proto platí odlišné postupy a normy (např. výživové), které poskytovatel takové stravy musí dodržet. Např. pokud jde o maso, pak v muslimské kuchyni absentuje pouze maso vepřové, ostatní masa jsou podávána. K tomu lze odkázat na jídelníček například ze soboty 10. 11. 2018 – oběd: krůtí směs se žampiony, rýže; nebo z neděle 11. 11. 2018 – oběd: hovězí maso vařené, okurková omáčka, houskové knedlíky; nebo ze středy 14. 11. 2018 – oběd: hovězí pečeně štěpánská, knedlík bramborový (viz jídelníčky na čl. 23-33 spisu krajského soudu).

99. Není to tedy jenom o tom, že se „přehodí sýr za paštiku“, jak opakovaně namítal žalobce. A na tom nic nemění ani nesporný fakt, že po dobu rekonstrukce kuchyně byly podávány pouze studené večere.
100. Žalobci nelze přisvědčit ani v tom, že žalovaná si nemohla vybrat, který světonázor či náboženské přesvědčení bude respektovat, tedy jestli přestane poskytovat například stravu muslimskou, vegetariánskou nebo jinou. A že kritérium, že před zahájením rekonstrukce byl ohledně základních druhů stravy počet odsouzených odebírajících stravu vegetariánskou nejmenší, považoval za nerozhodné.
101. Krajský soud v souvislosti s tím připomíná znění § 16 odst. 1 věty druhé zákona o VTOS, dle něhož byla žalovaná povinna přihlížet k požadavkům kulturních a náboženských tradic odsouzených v souvislosti s jejich stravováním v rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice. Pokud to provoz žalované neumožňoval (a jak již uvedl krajský soud shora, dle jeho přesvědčení tuto skutečnost žalovaná prokázala), nebylo její povinností zabezpečovat stravu stále ve stejném rozsahu. Omezení druhů poskytované stravy provedla s rozvahou tak, aby toto opatření mělo co nejmenší dopad. Takovému postupu nemá soud co vytknout.
102. Nutno podotknout, že i v případě žalobce žalovaná nebránila tomu, aby byl přeražen do Věznice Mírov, která jako jediná přicházela s ohledem na druh jemu uloženého trestu v úvahu a kam ostatně žalobce i přeradit chtěl. Všechny jeho žádosti o přeražení vždy doporučovala, kapacitní problém byl na straně Věznice Mírov.
103. Krajský soud nepovažuje za logický a správný ani názor žalobce, že pokud zůstal po zahájení rekonstrukce ústavní kuchyně ve Věznici Valdice jediným, kdo trval na poskytování vegetariánské stravy, nic žalované nebránilo, aby mu jí poskytla. Zřejmě mínil, že by ji to nijak nezatížilo, přičemž znovu vycházel ze shora vyvráceného názoru, že technologie přípravy vegetariánské a muslimské stravy jsou podobné. Naopak skutečnost, že žalobce zůstal jediným, koho se rozhodnutí žalované o tom, že nebude po dobu rekonstrukce ústavní kuchyně poskytovat právě vegetariánskou stravu, negativně dotklo, podporuje spíše shora uvedený závěr krajského soudu o správnosti a logičnosti toho manažerského rozhodnutí. A rozhodně neodůvodňuje, že by přípravu dalšího druhu stravy pouze pro jednu osobu byla žalovaná za dané situace schopna a tedy i povinna zajistit. Takový požadavek již přesahuje povinnosti žalované vymezené v § 16 odst. 1 zákona o VTOS.
104. Žalobnímu návrhu v této podobě tedy krajský soud vyhovět nemohl, protože shledal, že rekonstrukce ústavní kuchyně objektivně neumožnila žalované poskytovat žalobci vegetariánskou stravu.
105. Žalobce ovšem alternativně tvrdil, že pokud by k takovému závěru krajský soud dospěl, pak dle jeho názoru (a rovněž názoru Nejvyššího správního soudu) se žalovaná rozhodně dopustila minimálně nezákonného zásahu spočívajícího v neposkytování vegetariánské stravy žalobci od 5. 11. 2018 do doby, než mu bylo fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu.
106. V úvahu přitom přicházela tři data (20. 11. 2018, 23. 11. 2018 – to byla data, která dával do posouzení Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku, a 3. 12. 2018 – toto datum dal k posouzení žalobce). Ten totiž při jednání soudu dne 13. 10. 2020 přišel s tvrzením,

že mu muslimská strava začala být poskytována až 3. 12. 2018, kdy jí začal fakticky odebírat. A tedy že shora uvedený nezákonný zásah trval až do tohoto data.

107. Krajský soud tento názor žalobce nezastává. V souvislosti s tím zaměřil pozornost na období od 23. 11. 2018 (v tento den byla žalovanou schválena žádost žalobce o poskytování muslimské stravy) do 3. 12. 2018, kdy žalobce začal muslimskou stravu fakticky odebírat. Z Přehledu událostí z vězeňského informačního systému (čl. 57) plyne, že po 23. 11. 2018, kdy byl žalobce příslušným pracovníkem žalované informován o tom, že mu byla žádost o poskytování muslimské stravy schválena, proběhl se žalobcem v podstatě každý den pohovor s některým z vychovatelů. Žalobce však stále trval na tom, že stravu odebírat nebude, ačkoliv mu bylo připomínáno, že jeho žádost o muslimskou stravu byla schválena. Teprve záznam ze dne 3. 12. 2012 obsahuje informaci, že žalobce požádal písemnou formou vychovatele o zrušení hladovky. Tato skutečnost byla následně potvrzena u lékaře žalované v 9.30 hod. Žalobce uvedl, že bude odebírat muslimskou stravu, a z ní si něco vegetariánského vybere.
108. Zástupce žalobce namítal, že žalobce byl po 23. 11. 2018 nadále považován za hladovkáře, a proto musel ještě podat žádost o zrušení hladovky. Protože tuto žádost podat odmítal až do 3. 12. 2018, nebyla mu v tomto období strava podávána.
109. Pověřený pracovník žalované však při jednání soudu dne 13. 10. 2020 ozřejmil, že pokud byla žalobci dne 23. 11. 2018 schválena muslimská strava, tak mu také byla od 24. 11. 2018 kuchyní připravována. Bylo na žalobci, zda na dotaz dozorce takto připravenou stravu odebere, či nikoliv. Žalobce to však odmítal, jak je uvedeno v záznamech vězeňského informačního systému. Pokud je v záznamu ze dne 3. 12. 2018 uvedeno, že toho dne žádal žalobce o zrušení hladovky písemnou formou vychovatele, pak to podle něho není přesné, protože žádná taková oficiální žádost se nepodává. Hladovka je zrušena tím, že k dotazu dozorce, zda si odebere stravu, vězeň sdělí, že ano a stravu si převezme. Vychovatel potom následně celou záležitost zúraduje s tím, že tuto skutečnost oznámí i lékaři, který si v některých případech odsouzeného předvolá k prohlídce.
110. Tvzení pověřeného pracovníka žalované potvrzuje i shora již citované znění § 12 NGR č. 26/99. Dle něho oznámí-li účastník hladovky své rozhodnutí o ukončení hladovky, zaznamenaná lékař tuto skutečnost do dekurzu s uvedením data a hodiny ukončení hladovky Záznam musí být výrazně označen slovy „Ukončení hladovky“.
111. Z uvedeného je zřejmé, že ukončení hladovky skutečně není podmíněno písemnou formou žádosti odsouzeného (ostatně v dokumentech předložených žalobcem a žalovanou takový podklad není). K ukončení hladovky postačí prosté oznámení odsouzeného.
112. Žalobce tedy nebyl sešněrován nějakým formálním postupem při ukončení hladovky (byť ji ze své strany za hladovku nepovažoval, to není rozhodné). Že chce odebrat stravu, mohl bez dalšího žalované oznámit již 24. 11. 2018 a stravu (muslimskou) by obdržel. Postup a chování žalobce v období od 24. 11. 2018 do 3. 12. 2018 tak nemůže jít k tíži žalované.
113. Nejvyšší správní soud v závěru svého rozsudku ze dne 20. 4. 2020, č. j. 2 As 280/2019-20, formuloval zcela jasně a zřetelně názor, že je nutno určit, že nezákonný zásah spočívající v neposkytování vegetariánské stravy žalobci „*trval ode dne neposkytování vegetariánské*

stravy (od 5. 11. 2018) do doby, než žalobci bylo fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu (do 20., případně 23. 11. 2018).“

114. Je totiž faktem, že dne 2. 11. 2018 byl žalobce seznámen s tím, že od 5. 11. 2018 z důvodu rekonstrukce ústavní kuchyně mu nebude poskytována vegetariánská strava. Současně mu bylo bez dalšího oznámeno, že mu bude vydávána strava základní, tedy masitá. O tom, že by žalobci byla dána možnost odebírat stravu muslimskou, která se v daleko větší míře shoduje se stravou vegetariánskou, neexistuje v dokladech předložených žalovanou žádný doklad. Ani z obsahu pohovorů se žalobcem zachycených v Přehledu událostí z vězeňského informačního systému za období od 2. 11. 2018 do 20. 11. 2018 nic takového neplyne.
115. Právě v tomto postupu žalované spatřil Nejvyšší správní soud existenci nezákonného zásahu ve smyslu § 82 s. ř. s., tento právní názor je pro krajský soud závazný.
116. Krajský soud po novém projednání věci dospěl k závěru, že za den, kdy bylo žalobci ze strany žalované fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu, je nutno považovat den 23. 11. 2018.
117. Dne 20. 11. 2018 totiž žalobce pouze podal žádost o poskytování muslimské stravy. To jej však ještě samo o sobě k jejímu faktickému odběru neopravňovalo. O žádosti muselo být žalovanou rozhodnuto. K tomu došlo až dne 23. 11. 2018, kdy byla žádost schválena a tato skutečnost žalobci oznámena. Teprve od 24. 11. 2018 tak mohl žalobce muslimskou stravu fakticky odebírat.
118. Proto krajský soud deklaroval ve smyslu § 87 odst. 2 s. ř. s., že zásah žalované vůči žalobci, spočívající v neposkytování vegetariánské stravy žalobci od 5. 11. 2018 do doby, než bylo žalobci fakticky umožněno odebírat muslimskou stravu, tedy do 23. 11. 2018, byl nezákonný.
119. Za irelevantní pro uvedený závěr pak považoval jak otázky spojené se žádostmi žalobce o přeložení do jiné věznice, tak otázky spojené s postupy žalované spočívajícími v označení žalobce jako hladovkáře a v jeho vyřazení z pracoviště, na kterém byl do doby, než přestal odebírat stravu, zařazen. V těchto postupech žalované totiž žaloba nezákonný zásah neshledávala, deklaraci nezákonnosti těchto postupů žalované žalobce v žalobním petitu nenavrhoval.

VIII. Náklady řízení

120. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Dle něj má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.
121. Dle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.
122. Pro výrok o náhradě nákladů řízení je rozhodující konečný výsledek řízení (v řízení před krajským soudem). Ve věci měl úspěch žalobce, proto by měl právo na náhradu nákladů řízení on, nikoliv žalovaná. Žádné mu ale nevznikly (byl osvobozen soudem od platby soudního poplatku, byl mu soudem ustanoven zástupce), proto je ani nežádal.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.)

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 20. října 2020

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu